

T. EMLAK BANKASI ATAŞEHİR ANAOKULU REHBERLİK SERVİSİ

Çocuklarda İstenmeyen Davranışlar ve Önleme Yöntemleri

Aile içerisinde sevgi dolu, temas edilen ve pozitif disiplinle yetiştirilen çocuklar büyür ve sosyal yaşama girdiklerinde (okula başladıklarında) diğer bağlanma figürleri olan öğretmen ve arkadaşlarına karşı olumlu davranışları sergilerler. Bu şekilde davranışlar evrilir, gelişir ve sağlıklı yetişkinler olarak yaşamlarını sürdürürler. Buradaki en önemli nokta “erken dönemlerden itibaren olumlu davranış ailede başlar”.

Ebeveynler çocuklarını yetiştirirken sevgi ve güven olmazsa olmaz unsurlardır. Ancak bunun yanında, çocuklar yaşadıkları dünyayı daha iyi anlamaları ve güvende hissetmeleri için disiplin ve sınıra ihtiyaç duyarlar. Disiplin çocuğa, istenilen davranışları ve alışkanlıkları öğretmek, kendi kendini denetleme ya da iç denetim demek olan ahlak gelişimini sağlar. Etkili bir disiplin oluşturabilmenin ilk şartı; ebeveyn ile çocuk arasında bir uyum sağlayabilmektir. Bu uyum çocuğunuz yürümeye ve konuşmaya başlayınca kadar genelde olumlu aile yapısına sahip anne babalar tarafından gerçekleştirilir. Uyum çerçevesinde çocuklarına sınır koyabilen anne babalar topluma sosyal becerileri yüksek çocuklar kazandıracaktır.

Çocuklar neden sınıra ihtiyaca duyarlar?

Sınırların etkili bir şekilde belirlenmediği evlerde büyüyen çocuklar ne yapacaklarını nerde durması gerektiğini bilemezler.. Çocuklar, dünyaya açıldıklarında, çatışmalar, reddedilmeler ve olumsuz tepkilerle karşılaşır. Çocuklara dünya ile başarılı ilişkiler kurmaları için ihtiyaçları olan net mesajların sağlanması karşılaştıkları çatışmaları çözmede onlara yol gösterici olacaktır.

Bunun yanı sıra sınırlar;

Çocukların araştırma yapmalarına yardımcı olur, onaylanan davranışları tanımlar, ilişkileri ve toplumsal rolleri tanımlar, güvenlik ve iç kontrol sağlar.

Sınırlar net çizilmediği takdirde, çocuklarda istenmeyen davranışların görülmesi çok olasıdır.

Çocukların istenmeyen davranışlarında diğer ana sebepler;

- Kendilerini iyi ifade edememeleri,
- Dikkat çekmek istemeleri,
- Anne babayı cezalandırma dürtüsü,
- Kendilerini yetersiz hissetme,
- İnatlaşma ve güç gösterisi

İstenmeyen çocuk davranışlarının önüne geçmek için yapabileceklerimiz şu şekildedir:

Olumsuz olan davranışının sebebine inmek; ilgi çekmek ya da beğenilme duygusu yaşayabilir çocuk. Eğer aile bireyleri bunu fark ediyorsa çocuğu ile geçireceği zamanı yeniden değerlendirmeli ve ayıracağı zamanı sadece çocuğuna vermelidir. Asıl olan çocuğu anlamak ve ona kaliteli zaman sağlamaktır. Alacağı sevgi ve güven duygusu sonrasında sakinleşecektir.

Çocuğa dokunarak sevgi vermek; Ten teması sevgi gösteriminde çoğu zaman sözel ifadeden önde gelir. Çocuklara seni seviyorum sözü yeterli olmayabilir. Çocuk ten temasına önem verir. Çocuğu öpmek, sarılmak, koklamak çocuğa öz güven ve sevilme duygusu kazandırarak daha uysal olmasını sağlayacaktır.

Seçenekler sunmak; İsteklerini yargılamak yerine hep bir alternatif fikir üretmek iyi gelebilir. Örneğin; bir oyuncak için aşırı inatlaşıp öfke nöbeti yaşayan bir çocuğa bağırarak geri tepmektir. Çocuğun bu olumsuz davranışına karşılık; heyecanlandırarak şekilde yeni fikirler üretilmelidir; oyuncak yerine istediği bir çizgi film CD si almak gibi...

Olayları önceden kontrol etmek; Ebeveynler, olayları daha başlamadan önlemek ve kötü sonuçlar doğurmasına fırsat vermemek için aktif birer denetleyici olmalıdırlar. Çocuklarda öz denetimin kazanılması

ve belirli bir olgunluk seviyesine ulaşabilmeleri için ebeveynlerinin uygun çözümler önermelerine ve onların rehberliğine ihtiyaçları vardır.

Problem çözme becerisi kazandırmak; Problemlerin iyi çözümleri ve kötü çözümleri vardır. Fakat bu farklılığı çocuklar nasıl ayırt edecekler? Eğer bir çocuk kabul edilemez bir çözüm önerirse ona açıkça davranışın kabul edilemezliği açıklanmalı ve nedenleri anlatılmalıdır. O çözüm uygulandığında sonucun ne olacağı tartışılmalıdır. Ayrıca her durum için birden çok çözüm olduğu ve her çözümün de sonucu olduğu açıklanmalıdır. Daha sonra denemesi için olumlu çözümler önerilmelidir.

Ödül yöntemini kullanırken dikkatli olmak gerekir. Ödül, tehdit unsuru olarak kullanılmamalıdır. “Bunu yaparsan şunu alırım, bunu yapmazsan şunu alamam” gibi pazarlık şeklinde uygulandığında çocuğun konuyu içselleştirmesi mümkün olmayacaktır.

Özetlemek gerekirse, çocuk erken dönemlerden itibaren sevgiyi, davranış ve tutumları aileden modeller içselleştirir ve çevresine aktarır. Dolayısıyla çocuğumuzdan ne bekliyorsak, onu öncelikle kendi hayatımıza entegre etmeliyiz. Çocuğumuzun kurallı, sorumluluk sahibi bir birey olmasını istiyorsak öncelikle bu özellikleri kendi hayatımıza geçirmeliyiz. Çocuğumuzun güzel sözcükler kullanan, kibar bir çocuk olmasını istiyorsak öncelikle kendimiz kullandığımız sözcüklere ve iletişim biçimimize dikkat etmeliyiz. Plastik ve içselleştirilmeyen ilişkiler çocuğa geçmez, dolayısıyla çocuk istenen davranışı uygulasa bile o davranış kalıcı olmaz. Ve son olarak, çocuklarımıza olan sevgimiz, saygımız, güvenimiz ve hoşgörümüz onların zamanla öz denetimli bir kişi olmalarını sağlayarak yaşama kolay uyum yapmalarını ve yaşamdan zevk almalarını kolaylaştıracaktır.

KAYNAKLAR

MACKENZIE, Robert J. “Çocuğunuza Sınır Koyma”, HYB Yayıncılık
GORDON, Thomas PH.D., “Etkili Anne Baba Eğitimi”, Sistem Yayıncılık
ATABEK Erdal, “Çocuklarımızı Büyütürken Nerede Yanlış Yapıyoruz?”